

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİ GELİŞİM PROGRAMI
MART AYI RAPORU

***EĞİTİM ALANINDAKİ ÇALIŞMALARıyla ÖNE ÇIKAN ÜLKELERİN EĞİTİM VE
DİN EĞİTİMİ POLİTİKA VE UYGULAMALARININ İNCELENMESİ VE
MÜZAKERESİ***

Bugün Batı toplumlarında din daha çok bireysel anlamda ön plana çıkmaktadır. Ancak bir taraftan farklı din ve kültürlere mensup insanların bir arada yaşamaları, bir taraftan güvenli bir ortam oluşturulması için, tüm devletler sahip oldukları devlet idaresine göre eğitim sistemlerinde bir şekilde din eğitime yer vermeye başlamışlardır. Her ne kadar tek tip din eğitiminden bahsedilmese bile, ülkelerin gerek siyasi yapısı, gerek demografik gerekse kültürel yapılarına göre din eğitimi verilmeye çalışılmaktadır. Toplumlar artık eskisi gibi tek din ve kültürden oluşmadığından, okullardaki din eğitime ilişkin olarak da farklı yöntem ve metotlar araştırılmaya devam etmektedir.

Din eğitiminin, ahlak derslerinden ayrılarak seçmeli hale getirilmesini savunan kesimlerin en önemli referansı Avrupa ülkeleri. Sürekli, Türkiye'nin üye olmak için çabaladığı Avrupa Birliği'nde (AB) din eğitiminin zorunlu olmadığı dile getiriliyor. Halbuki, 27 üyeli AB'de tek bir din eğitimi modeli bulunmuyor. Her ülkenin, hatta bölgenin kendi tarihi şartları içerisinde geliştirmiş olduğu özgün bir uygulaması var. Yunanistan ve İrlanda gibi devlet okullarında din dersinin zorunlu olduğu ülkelerin yanında Fransa gibi bir asır boyunca din eğitimi bir yana, dinlerin tarihini bile okul kitaplarından silmiş ülkeler de AB'de yer alıyor. Para politikası gibi henüz ortak bir eğitim politikasına sahip olmayan AB, dinle ilgili mevzuları üye ülkelere bırakıyor. Avrupa ülkelerinde uygulanan din eğitimi modellerini, iki ana yaklaşım çerçevesinde ele almak mümkün. Bunlardan ilki, din eğitiminin okullarda mecburi, seçmeli ya da yasak olması. Almanya ve Yunanistan başta olmak üzere bazı AB ülkelerinde, devlet okullarında mecburi din dersleri veriliyor. Fakat, genelde talep eden ailelerin çocuklarının bu derslerden muaf tutulmasına izin veriliyor. Din eğitimi, Polonya ve İtalya gibi koyu Katolik ülkelerde ise seçmeli. Fakat, tercihli olmasına rağmen Polonya'da din dersine katılım yüzde 90 civarında. Din eğitimindeki diğer yaklaşım ise, derslerin mezheplere dayalı ya da mezhepler üstü olması. Devlet okullarındaki din derslerinin organizasyonunun kiliselere ve

cemaatlere bırakıldığı Almanya, Avusturya ve Belçika gibi ülkelerde, her dinin temsilcisi kendi dersini veriyor. İngiltere, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerde ise, mezhepler üstü bir yaklaşımla düzenlenen zorunlu din derslerinde genelde bütün dinler anlatılıyor. Kilisenin milli eğitim bakanlığına bağlı olduğu Yunanistan'da ise, zorunlu din dersleri bakanlığın öğretmenleri tarafından veriliyor.

Avusturya okullarında da Almanya'dakine benzer mecburi din dersi uygulaması var. Devlet tarafından tanınan bir dine mensup olan öğrenciler, o dinin dersine girmek zorunda. 14 yaşından sonra ya da daha öncesinde ailenin talebiyle bu dersten muaf olunabiliyor. Dersler, Almanya'daki gibi kiliseler ve dini kuruluşlar tarafından organize ediliyor. İslam dersinin programı ise Avusturya Diyanet Teşkilatı tarafından düzenleniyor.

Okullarda din dersinin zorunlu olduğu bir başka AB ülkesi ise komşumuz Yunanistan. Ortodoksluğun hakim din olduğu ülkede, ilkokul üçten itibaren din eğitimi veriliyor. Ancak, Ortodoksluk dışında başka bir inanca mensup olan bir öğrenci bu din dersinden muaf olabiliyor.

Ortodoksluk dışında başka dinden olan öğrencilere, en az 20 kişi olmaları durumunda kendi dinleriyle ilgili din dersi sınıfı açma hakkı tanınıyor. Bu şekilde, Türklerin yoğunlukta olduğu bölgelerdeki azınlık okullarında İslam dersi veriliyor. Devlet okullarındaki din dersleri, bazı Avrupa ülkelerindeki gibi cemaatler tarafından değil, Yunan Milli Eğitim Bakanlığı'nın din öğretmenleri tarafından veriliyor.

Belçika okullarında Kur'an dersi verilmekten korkulmamaktadır.

Belçika'da da devlet okullarında din dersi mecburi, ancak Belçika Devleti'nin resmen kabul ettiği 6 dinin hepsi öğretilmek zorunda. Ortaöğretim kurumlarında İslam, Katoliklik, Protestanlık, Ortodoksluk, Yahudilik ve Anglikanizm dersleri veriliyor. Din dersi saatinde, öğrenciler mensup oldukları dinin dersinin verildiği sınıfa gidiyor. Çocuklarının din dersi almasını istemeyen veliler okula müracaat ederek muafiyet alabiliyor; ancak çocuklar bu defa ahlak dersi almak mecburiyetinde. Öte yandan, ülkedeki okulların yarısını oluşturan özel Katolik okullarına giden öğrenciler, baştan din dersi olarak Katolikliği seçmek mecburiyetinde olduklarını kabul ediyorlar.

Din öğretimi ile ilgili dünyada yaygın olarak uygulanan iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar, mezhebe dayalı ve mezhepler üstü din öğretimi yaklaşımlarıdır.

Mezhebe dayalı din dersi denilirken, sadece bir dinin içindeki mezhep kastedilmeyip, aynı zamanda ayrı bir din de kastedilebilmektedir. Bunun sebebi, Batı dillerindeki religion kelimesinin Türkçe'deki hem din hem de mezhep kelimelerini karşılmasıdır.

Mezhepler üstü ya da mezhebe dayalı olmayan din öğretimi yaklaşımında ise, derslerde herhangi bir din esas alınmamakta yani, o dini benimsetmek, sevdirmek amacı taşınmamaktadır. Bu yaklaşımla yapılan din derslerinin programlarını genelde devlet yapmaktadır.

Din öğretimi ile ilgili mezhebe dayalı ve mezhepler üstü yaklaşımların dışında özellikle Avrupa ülkelerinde bazı yeni arayışlar da bulunmaktadır. İngiltere ve Almanya'da geliştirilmeye çalışılan yeni yaklaşımlara "mezhepler üstü model", "mezheplere bağlı olmayan model", "birleştirici model", "çoğulcu model", "fenomenolojik yaklaşım" vb. denilmektedir. Ancak bu yaklaşımlar, resmî bir statüye kavuşmamış fakat üzerinde çalışmaların sürdürüldüğü yaklaşımlardır.

ÜLKELERİN TEK TEK İNCELENMESİ

ALMANYA

Berlin eyaletinde din dersi devletin değil dinî cemaatlerin kendi sorumlulukları altında verilmektedir. Bremen eyaletinde ise, bir nevi İncil tarihi bağlamında genel bir Hristiyanlık din dersi verilmektedir. Öğrenci velileri ve öğrenciler din dersine katılıp katılmama konusunda serbesttir. Hiçbir öğretmen, kendi isteği dışında din dersi vermeye zorlanamaz.

Almanya'da ana okullarının büyük bir bölümü Kiliselere aittir. Devlete bağlı anaokullarında da dinî motifler sürekli kullanılmaktadır. Üniversite seviyesinde din öğretimi, devlet üniversiteleri içinde bulunan Katolik ve Protestan bölümleri olmak üzere ilâhiyat fakültelerinde yapılmaktadır. Bunun yanında Kiliselere bağlı yüksekokullar ve akademi adı verilen halka yönelik okullar da bulunmaktadır.

AVUSTURYA

İlk ve orta dereceli okullarda öğrenci, din dersi ya da ahlâk derslerinden birisini okumak zorundadır. Haftada iki saat olarak uygulanan ve dinî cemaatlerin tayin ettiği görevlilerce

verilen din derslerinin ücretlerini devlet öder. Dinî cemaatler din derslerinin haftalık ders sayısını artırabilirler. Ancak bu durumda, devlet ek ders ücreti ödemez.

DANİMARKA

1953 tarihli Danimarka Anayasa'sına göre, Evangelik Lüteryen dini, resmî din olup, devlet tarafından desteklenmektedir.

Ülkede, din dersi ilköğretim okullarının 1-9. sınıflarında “Hristiyanlık”, 10 sınıfta ve liselerde “Din Bilgisi” adı altında okutulmaktadır.16 Dersin programı Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Din dersleri, mezhepler üstü olarak verilir.

FRANSA

J. Ferry kanunlarıyla 1881 yılında 6-14 yaş arası ilköğretim zorunlu hâle gelmiş ve ilköğretimde din dersleri okul programlarından çıkarılmış, yerine “Ahlâk ve Yurttaşlık Bilgisi“ dersi konulmuştur.

Kiliseler okul dışında her yaştan isteyen vatandaşlara dinî kurslar düzenlemektedir. İlkokul öğrencilerinin yaklaşık % 40-45'i Katolik din eğitimi almaktadır

İNGİLTERE

Din dersleri devlet ilk ve orta dereceli okullarda düzenli dersler arasında yer alır. Okullarda güne toplu dua ile başlamak yasa emridir. Ancak, öğrenci velileri, isterlerse çocuklarını, hem din dersine hem de toplu duaya katılmaktan alıkoyabilirler. Din dersinin programlarını hazırlama yerel yönetimlerinin sorumluluğundadır. Din dersleri mezhepler üstü olarak yapılmaktadır.

TÜRKİYE

Türkiye, yasalarında herhangi bir dini resmen tanımayan ancak halkın dinî ihtiyaçlarını karşılamak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kuran bir ülkedir. Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygın din eğitimi çerçevesinde, camilerde ve Kur'an kurslarında din eğitimi vermektedir. Müftü, vaiz, imam hatip, müezzin vb. din görevlilerinin maaşları devlet bütçesinden karşılanmakta, hatta cami vb. ibadet yerlerinin masraflarına devlet katkıda bulunmaktadır.

Anayasanın 24. maddesi şöyledir: “Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin denetim ve gözetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.”

Bu maddeye göre, ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu dersler arasında yer alan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders programlarına baktığımızda, İslâm dini ağırlıkta olmak üzere tüm dinler ve ahlâkî konuların yer aldığını görüyoruz. Böyle olmasına rağmen söz konusu derslere, Hristiyan ve Musevî öğrenciler isterlerse katılmayabilirler. Din derslerinin programları diğer tüm dersler gibi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Ders kitapları ise, ya doğrudan Bakanlık tarafından üretilmekte ya da özel yayınevlerince üretilenler kontrol edilerek onaylanmaktadır.

İmam-Hatip Liseleri, imam-hatip, müezzin kayyım ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi din görevlisi ihtiyacını karşılayacak elemanlar yetiştiren ve yüksek öğretime hazırlayan meslek liseleridir.

Büşra KARAV

DKAB ÖĞRETMENİ

Hasibe AKBAS

DKAB ÖĞRETMENİ

Hülya YILMAZ

DKAB ÖĞRETMENİ